

Oktober 2023

Klyster nieuwsbrief

Beste nieuwsbrieflezer,

Het is herfst en ons leven gaat zich weer veel meer binnen afspelen. Toch is er juist nu in de natuur veel te beleven. Rijpe vruchten, noten en bessen sieren bomen en struiken. En veel dieren zijn druk bezig om hun buik vol te eten, omdat ze in winterslaap gaan of een heel eind moeten vliegen. Paddenstoelen en kleine beestjes hebben het smoordruk met het opruimen van gevallen herfstbladeren. Genoeg te beleven buiten. Dus dikke trui, laarzen en regenjas aan en nog even genieten met je leerlingen. De Klyster helpt graag.

Veel leesplezier, Marjolein Staal

Herfstactiviteiten suggesties

Op excursies

Bij de volgende excursie zijn nog enkele plekjes vrij: [Natuurpad 't Landje Dokkum](#), [Flessenpost](#), [Himmeldej](#), [Heksjespad](#).

Materialenset: lespakket, appels, watertap, amuletten, natuurbingo-kaarten, posters, ouderinfo, je kan zo aan de slag alles wordt gebracht.

Natuurgidsen Jurjen en Tineke bij het heksjespad.

Organiseer een Buitenles

Organiseer zelf een buitenles rond school m.b.v. [de campagne 'ik ben natuur'](#). De Klyster brengt een set materiaal op school. **Meedoen is helemaal gratis.**

Leen een leskist

Pimpelmees

Vogelvoederhokje voor in de klas

Een kist vol kraaien

Leskist over de koolmees

De Klyster heeft moderne leskisten met praktisch materiaal, waarmee je zelf eenvoudig 3x een natuurles kunt geven. Het lenen kost niks en de kist wordt gebracht en 3 weken later weer opgehaald.

2 leskisten Vogels in de winter (gr 1-2 en gr 3-4). Compleet met vogelvoederhuisjes, houten vogeltjes, vogelkijkhut en zelf pindasnoeren en vetbollen maken.

In de braakbal van de kerkuil kun je precies zien hoeveel muizen hij die nacht opgepeuzeld heeft.

Leen een veldkist

Je kunt ook losse veldwerkpakketten en veldkisten lenen. Hierin zit al het materiaal voor 1x een lesmoment buiten op pad.

Herfstpakket

Paddenstoelenpakket

Bodemdierjespakket

Op paddenstoelenjacht

Het is paddenstoelentijd. Hieronder een paar suggesties om met je klas met paddenstoelen aan de slag te gaan. Wist je trouwens dat paddenstoelen grote opruimers zijn in de natuur? En dat het grootste levende wezen op aarde een paddenstoel is?

IVN natuureducatie heeft een lesbrieft gemaakt voor groep 5-6. Je krijgt deze toegestuurd als bijlage bij deze nieuwsbrief.

Leskist Paddenstoelen is een prachtige leskist die je [hier](#) kan lenen.

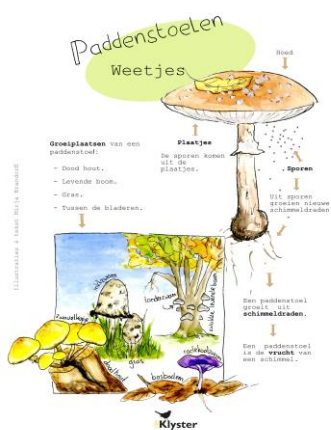
Doekblad Paddenstoelen ontvang je bij deze lesbrieft. Even 10 minuutjes naar buiten.

Lespakket Paddenstoelen IVN

Leskist Paddenstoelen

Paddenstoelenweetjes horen bij het doekblad Paddenstoelen

Paddenstoelen paspoort

Zoek een paddenstoel en vul het paspoort in.

➔ 1. Naam Paddenstoel (Of verzinnen een naam):
.....

➔ 2. Waar groeit je paddenstoel?

- ☐ Dood hout.
- ☐ Levende boom.
- ☐ Tussen de bladeren.
- ☐ In het gras.

➔ 3. Je paddenstoel heeft:

- ☐ Een hoed en een steel.
Onder de hoed zitten:
 - ☐ Plaatjes.
 - ☐ Buisjes.
- ☐ Geen hoed en geen steel.

Tip: Bekijk de onderkant van de hoed met een spiegeltje.

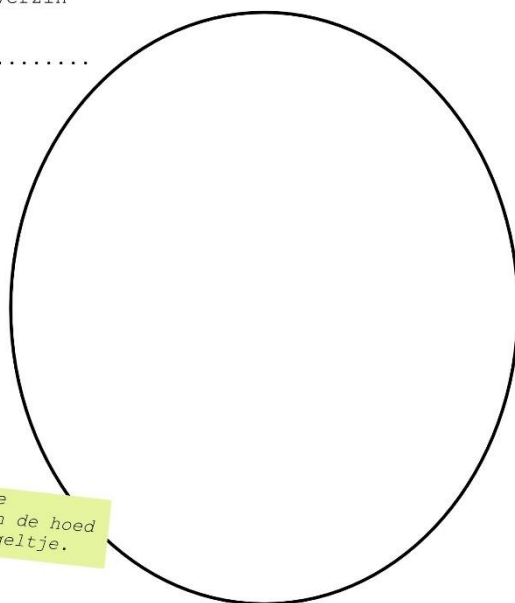
➔ 4. Meet je paddenstoel op:

Je paddenstoel is..... cm lang.

De hoed heeft een omtrek van.....cm.

➔ 5. Teken je paddenstoel hieronder.

Dit doekblad krijg je toegestuurd. Draai het uit voor je leerlingen en ga samen buiten op zoek.

Natoer, Duorsumens en Frysk komme bijinnoar

Kramer en bern plantsje op it plein

Agricola mei in nije bestjoerder?

15^e Duorsume Foarlêdsdei

Op 10-10-2023 wie it foar de fytjinde kear dat De Klyster in duorsume Foarlêdsdei foar it ûnderwiis organisearre.

Bestjoerders fan Dantumadiel en Noardeast-Fryslân ha it ferhaal Stien in ferhaal foarlêzen en gongen dêrnei yn petear mei de bern fan groep 7 en 8 oer duorsum dwaan.

Alle skoallen krigen it ferhaal **Stien wurdt Grien, mar de beamkes binne fuort!**

Boargemaster Johannes Kramer lêst foar bij kbs De Rank yn Mitselwier. Wethâlder Pieter Braaksma lies foar bij kbs De Gearing yn Ie.

It ferhaal Stien wurdt Grien giet oer **bioferskaat en klimaat**. Nei it foarlêzen gongen de bern fuort de **teory yn praktyk** bringe. Op it skoalplein waarden blommen en strûken plante. De bestjoerders ha fansels meiholpen.

Boargemaster Klaas Agricola lêst foar bij kbs De Wel yn Broeksterwâld. Wethâlder Gerben Wiersma lies foar bij kbs De Wynroas yn Wâlderwâld.

Ta eintsjebeslút mochten alle bern har eigen dreamskoalplein ûntwerpe. In grien skoalplein mei romte foar bern, flora en fauna.

COLOFON

De Klyster is het intergemeentelijk NME-centrum voor natuur en duurzaamheidseducatie voor het basisonderwijs in Noardeast-Fryslân en Dantumadiel

Doniaweg 95b, 9104 GK Damwâld, Algemeen nummer De Klyster 06 44 08 50 63

info@klyster.nl - www.klyster.nl

Teamleider en NME-coördinator: Marjolein Staal – **Energiecoach:** Fernanda de Zwart – **NME-coördinator:** Eline van den Nieuwenhof – **Natuurfoto's:** Johan de Jong, Jan Tiede Bouma, Yvonne de Beer, klysterarchief en vrijwilligers

Vrijwilligers 2023

Betty Kooistra, Tineke Feenstra, Jurjen Bylsma, Annemarie van der Molen, Olga Baggelaar, Bianca van Tielen, Jan Rietberg, Hilda Buursma, Bertus Volbeda, Hessie Rozenberg, Wytze Postma, Arie Hagedoorn, Jentje Zaal, Pieter Reitsma, Anke Dijkstra

Projectmedewerkers 2023

Jan Tiede Bouma, Pyke Kroes, Xantha Doevendans, Mirja Brandorff, Peer Zaal, Joanneke Romkema, Yvonne de Beer, Geertruida van Assen, Saskia Kuitert **Update leskisten 2023:** Babs Wijnstra, Sarah Baert, Joke Stapensea, Anke Branderhorst, Marjan Braaksma, Tessa Grupstra, Niels van Brouwershaven, Nienke Wagenaar, Sytske Wiegersma

Samenwerkingspartners 2023

IVN natuureducatie, Verenging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkelingen GDO, Fryske Gea, Landschapsbeheer Friesland, Staatsbosbeheer, Om de Dobben, DikGroen, PKV Frisia, Vereniging Noardlike Fryske Wâlden, NDE Pingo & Pet, NME De Naturij, NME Groen Doen, Natuurmuseum Friesland, Museum 't Fiskershúske, Stichting 't Landje Dokkum, Zadenbibliotheek Nederland, NP Lauwersland, JOGG, Tryater

Bestuur Freonen fan De Klyster

Bertus Mulder, Durk Holwerda, Oege Jan Leegstra, Sippy Tigchelaar, Thom Feddema

Comité van aanbeveling

Syb van der Ploeg, Nynke Rixt Jukema, Sippy Tigchelaar, Henk Kroes, Theunis Piersma

Ambtenaren gemeenten

Korien Boerema, Afke Kroes, Harrie Siegersma

Portefeuillehouders

Wethouder Hanneke Jouta Noardeast-Fryslân en wethouder Gerben Wiersma Dantumadiel

Geen nieuwsbrief meer ontvangen? Mail uw naam en mailadres naar info@klyster.nl